

Baldachin

Horváth Rita

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Vizuális Művészet Tanszék

Képzőművész MA, 2. évfolyam

Dr. Habil Erőss István, Egyetemi tanár

Képzőművészeti gyakorlatomban kialakult egy rendszer, amely során egyre elmélyültebben kezdtem foglalkozni a pusztulás lehetséges megnyilvánulásaival. Az entrópia mindenhol jelenlévősége foglalkoztatott már a kezdetektől, de akkor még csak tudattalanul szivárgott be témáim közé. Az idő előrehaladtával vált egyre nyilvánvalóbbá, hogy mi is az, amihez mindig visszatérek. Az élő élettelené válása volt, pontosabban az a folyamat, amely során egy dolog létezőből nem létezővé szublimál.

A pusztulás során az idő megállíthatatlan folyamával párhuzamosan a szemlélt dolog, szinte észrevétlenül hullik atomjaira. Ez a természetéből eredően visszafordíthatatlan folyamat egyszerre válik láthatatlanná és még inkább láthatóvá vizuális deformitása okán.

Amint az ép, egész felreped és megjelennek rajta a romlás jelei, egyszerre válik kézzelfoghatóvá az addig rejtőzködő folyamat kezdete.

Később a fragmentumok torzókként elevenítik fel az azt megelőző állapot formavilágát. Számomra ez az a stádium, amely leginkább foglalkoztat alkotói szempontból. Itt már-már egyensúlyi helyzetben van jelen az enyészet mértéke a szemlélt dolog eredeti állapotával. Még felismerjük a *dolgot*, de már megbomlott annyira, hogy ne tudjunk eltekinteni a megfigyelt helyzetétől. Átjárja minden apró felületét a pusztulás, letörve eredeti éleit, formaiságát; színeit saját, jellegzetes tónusával változtatja át, mely beivódik rétegeibe. Mindez az átalakulás, amely kiváltképp a megszűnés létének megnyilvánulása, mégis úgy megy végbe, hogy miközben az anyag pusztul az élet csírája mégis visszatér a természet által. Eleinte csak kis közegekben, jól védett részeken jelenik meg egy-egy növénykolónia. Majd, miután egyre nagyobb területet foglal vissza, burjánzani kezd és szinte együtt lélegezve a pusztulással meg is újítja azt. Miképp egy létállapot a vég felé halad és közben mégis megjelenik valami új, valami élő, ez olyan paradoxon helyzetet hordoz magában, mely számomra megidézi a fenséges élményét.

Azáltal, hogy megtapasztalhatóvá válik a pusztulás mindent átjáró megnyilvánulása, amint egy épület masszív falai már elvesztik erejüket vagy a részletekből felismerhető jellegzetes élettereink kiüresednek és az enyészet metamorfózisában elvesztik rendeltetésüket a látogató/megfigyelő tudatában megkerülhetetlenül is megidézik az elmúlás tapintható jelenlétét. Egy ilyen helyzet megtapasztalása elkerülhetetlenül ébreszt szorongást és állít szembe létünk korlátaival. Ezt a szorongató, nyomasztó hangoltságot

oldja fel szemlélői pozíciónk, függetlenségünk a szemlélt dologtól és a természet prezenciája fokozza emelkedetté.

A folyamat során túljutva ezen a ponton, kibillen az egyensúly, a dolog helyét egyre nagyobb mértékben tölti ki az élő szövet és mindeközben egyre kevesebb érzékelhető az eredetileg megfigyelt dolog fizikai valójából. Itt válik kérdésessé a pusztuló dolog helyzete először materiális szempontból vizsgálva, ekkor már az eltűnés fázisa felé halad, egyre jelentősebb részei szublimálnak hiánnyá. Körülötte pusztán fragmentumok utalnak rá, hogy egykor részét képezték a megfigyelt dolognak, de már egyre kevésbé állíthatók össze ezek a részletek.

Installációm létrehozásánál ennek az állapotnak a megfogalmazására tettem kísérletet, melyhez kiindulópontom egy romos betonalap volt, ami egy ház bontásából maradt vissza. Maga az alaprajz nem konkrét helyet jelöl, személyes tereimmal összevetve hoz létre egy szimbolikus helyet. Gyerekkorom során több alkalommal éltem meg a költözések állapotát, az így megismert terek emlékét régóta terveztem valamilyen formában átültetni egy munkába. A tervezés folyamán, hosszabb időn keresztül, szerettem volna egy konkrét helyet megfogalmazni, viszont a forma megjelenésével nem voltam elégedett, nem éreztem megfelelőnek. Több sikertelen kísérlet után döntöttem úgy, hogy egy négyzetes forma egyszerűségében sokkal letisztultabban tud működni a térben és jelképesen fogalmazza meg a számomra jelentős helyek alaprajzait.

A már említett ház alap, egy talált helyzetet jelent. Általánosságban érdekelnek azok a ház alapok, ahol az eltörlés gesztusa ellenére mégis látható az épület nyoma az alapok formájában. Ez sokszor egy mélyebb tartalommal bővül mindennek ellenére, ahogyan végig sétálva rajtuk láthatók az egykori lakások nyomai, a falak helye, a szobák elosztása, a padló mintázata vagy a csempék színei. Számomra ez volt az egyik zéruspont, még ha én nem is, ilyen módon kapcsolódok a tereimhez, nem így tűntek el, hogy lebontották őket, csak máshol vannak és már nem birtokolhatók, mégis eszembe juttatta egyik a másikat. Ezek a ház-nyomok hasonlóak egy-egy szoba emlékéhez is, ahogyan emlékszünk ezekre, halványodnak, befolyásolják a hozzájuk kötődő érzelmeink és az idő múlásával egyre fátyolosabbá válnak.

Ennek megfogalmazására, egy olyan térbeli munkát képzeltem el, amely átértelmezi egy beton alaprajz helyzetét és a térben installálva megidézi az emlékek illékonyságát. Így

esett a választásom az enyvezett drapéria alkalmazására, amely könnyedsége és mégis merev felülete egyszerre ad lehetőséget mindkét szempont megjelenítésére. A felhasznált textilek, mind személyes tárgyak, családi hagyatékunkból használtam fel, melyeket még nagyszüleim felmenői készítettek. A különböző szövésű és méretű anyagok variálása a síkban, hasonló egy ház helyiségeinek váltakozásával. Így, ezeket a változó minőségeket figyelembevéve rakosgattam "helyükre" az vásznakat. Ezek a textilek már rég nem voltak használatban, az idő múlása egyre erőteljesebben emésztette anyagukat, ahogyan öröklődnek, lassan pusztulnak is. Elkezdenek elszíneződni, foszlani, fokozatosan tűntek el, azáltal, hogy felhasználtam őket, konzerváltam az emlékezetüket és anyagukat is.

Ehhez a konzerváláshoz a csontenyvet használtam fel, melyhez minden alkalommal szívesen térek vissza. Az enyv oldott formában egyszerre alakít át és tartósít egy általa bevont anyagot. Ez a folyamat megengedi az anyag formálását, mely száradás után éri el végleges alakját, színét és állagát megváltoztatva. Halvány barnás, sárgás árnyalata zárványként fogja körül a bevont drapériát. Az anyagok természetessége és az enyv oldhatósága efemer állapotot eredményez, ha a körülmények adottak a romláshoz, a munka újból átalakul, de ekkor már kevésbé megjósolható módon fog változni, legalábbis az átalakulás mértéke a körülményekhez fog igazodni.

Az instalálásnál már a tervezés fázisában is fontos szempont volt a *lebegés* kivitelezése. Ezért, hogy az anyag teljes felülete biztosan kibírja a rá nehezedő terhelést, minden különálló szövetet összevarrtam a mellé levővel, hogy a súlyeloszlás minél egyenletesebb legyen. A varráshoz kender fonalat használtam az erősebb tartás végett, a szélekben fém karikák segítik a feszítést. Ezután következett az enyvezés, hogy egybe zárja ezeket a rétegeket.

Az térben való elhelyezés helyspecifikus volt, a méretet is kifejezetten a Magyar Képzőművészeti Egyetem Aulájához igazítottam, hogy arányaiban illeszkedjen a térbe, így lett 4,5x4,2 m-es.

Az Aula adta lehetőségeket kihasználva a padló felett 3,5 m magasan lett fixálva sodrott acél kötelek segítségével, melyek 8ponton voltak a falakhoz rögzítve.

A hely lehetőséget adott, arra, hogy felülről is megtekinthető legyen az installáció (az emeletről), így egy új réteggel bővítve tudtam létrehozni. A felületébe szerettem volna

valamilyen formában növényi részeket beledolgozni, hogy visszautaljak az eltűnő betonalapokra. Azáltal, hogy több nézete lett, a felső oldalra kerültek a mohával borított részek, amik megidéznek az alapok jellegét, alulról szemlélve csak a középben jelenlévő nyíláson át ereszkednek le növények. Eredetileg ez számomra ugyan úgy az alapot jelentette, csak alulról bemutatva, viszont a térben lebegve, anyagán átszűrődött a fény, a felületek változása megidézte az omladozó plafonok látványát.

A Baldachin címet emiatt választottam, a kifeszített vászon egyszerre idézi meg egy mennyezet érzetét és válik mégis anyagtalanná.

Azáltal, hogy a térben lebegve átértelmeződik és megidézi a kifeszülő mennyezet képét, a közepén elhelyezett nyílás már nem csak a hiányt szimbolizálja, ami már nincs jelen, hanem egy új perspektívát nyit meg az ég felé. A kör alapú nyílás, akár egy *oculus*¹ a felette láthatóvá váló éggel kapcsolja össze a befogadót.

¹ latin: szem, Az építészetben használt fogalom, kerek ablakok, égre néző nyílások megnevezésére, legismertebb ezek közül a római Pantheon.